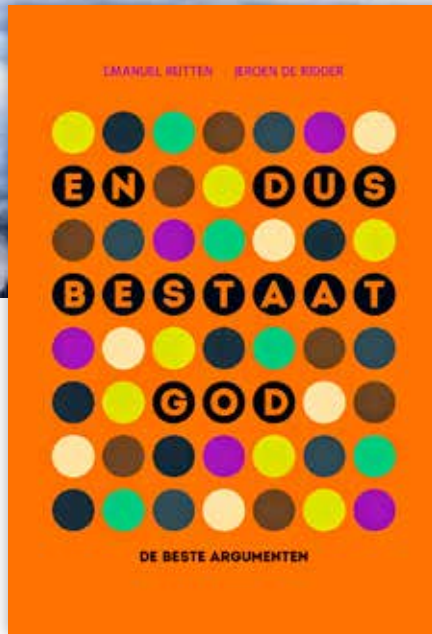

• door Jelle Rijkeboer

EN DUS BESTAAT GOD, GELOOF IK ...

'En dus bestaat God', zo kopt het nieuwste boek van Emmanuel Rutten en Jeroen de Ridder. De ondertitel maakt direct duidelijk waar dit boek over gaat. 'De beste argumenten' voor het bestaan van God worden in dit boek uit 2015 helder uiteengezet. Rutten is wiskundige en filosoof aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en Rutten is universitair docent filosofie en senior onderzoeker bij het Abraham Kuyper Centrum. Emmanuel Rutten is gepromoveerd op argumenten voor het bestaan van God en heeft wereldwijde bekendheid gekregen door het ontwikkelen van een nieuw 'godsargument' dat ook in dit boek uitvoerig wordt besproken. Jeroen de Ridder is gepromoveerd aan de TU Delft op een techniekfilosofisch proefschrift.

Voordat de acht 'beste argumenten' worden besproken gaan de auteurs eerst in op nut en noodzaak voor het beargumenteren van het bestaan van God. Twee redenen springen er voor de schrijvers uit: oneigenlijke intellectu-

ele barrières kunnen erdoor worden weggenomen en het draagt bij aan een intellectueel klimaat waarin het geloof in God weer als een normale, redelijke, optie wordt gezien in plaats van als een ondoordacht en onzinnig geloof. In lijn met de Amerikaanse filosoof Alvin Plantinga stellen zij echter wel dat geloof in God prima mogelijk is zonder hiervoor een rationele onderbouwing te hebben.

In de inleiding wijzen de schrijvers op de ontwikkelingen in de filosofie en in de natuurwetenschappen. In de twintigste eeuw werd algemeen aangenomen dat Kant, Russell en Hume definitief hebben afgerekend met het bestaan van God. In de jaren '60 is hier verandering in gekomen. De tegenwerpingen van de atheïstische filosofen zijn weerlegd, klassieke godsargumenten zijn sterk verbeterd en door de ontwikkelingen in de wetenschap en de filosofie zijn er nieuwe en sterkere argumenten bijgekomen: "Het populaire idee dat geloof en wetenschap verward zijn in een lange strijd, klopt niet. Het is niet meer dan een moderne mythe". Sommige, maar zeker niet alle argumenten in het boek zijn gestoeld op de wetenschap. Wie denkt dat alleen wetenschap kennis kan verschaffen doet aan scientisme. Die aanname is zelf echter geen resultaat van de wetenschap en is daarmee dus intern tegenstrijdig. Logisch inzicht is bijvoorbeeld ook één van de bronnen van kennis.

Rutten en De Ridder wijzen zelf al op de beperkingen van het schrijven van een boek als 'En dus bestaat God'. Ze pretenderen niet dat ze hiermee precies weten hoe het zit met God: "We realiseren ons terdege dat God ons verstand te boven gaat en dat alles wat wij zeggen over God beperkt blijft". Ze geven ruiterlijk toe dat geloof niet alleen iets is van het verstand maar ook iets is van het hart: "Er blijft voldoende ruimte over voor mysterie omtrent Gods wezen". Bewijs voor God leveren ze ook niet. Bewijs is namelijk iets dat alleen in de wiskunde voorhanden is. Het maximaal haalbare is argumenten geven die het waarschijnlijk maken dat God bestaat of het noodzakelijk maken dat God bestaat.

Het eerste argument dat wordt aangedragen is het doorontwikkelde klassieke Leibnizianse argument dat concludeert dat God noodzakelijk bestaat. Nieuwe filosofische inzichten maken dat dit argument weer zonder schroom kan worden opgevoerd. Hoewel de auteurs proberen om dit argument ook voor de leek begrijpelijk te maken, kunnen ze niet ontsnappen aan de complexiteit van dit argument. Dit lijkt mij geen probleem, immers, wie oprecht de 'waarheid' wil weten, kan niet verwachten dat de zoektocht eenvoudig is.

Het tweede argument wordt het 'kosmologisch argument' genoemd en laat zien dat het redelijk is om te geloven dat het universum is geschapen door een 'bewust wezen'. Dit argument wordt steevast door de filosoof William Lane Craig opgevoerd in debatten onder de naam 'Kalam Kosmologisch Argument.' Het argument maakt gebruik van zowel de filosofie als van de natuurwetenschappen om aan te tonen dat het universum een absoluut begin heeft en veroorzaakt moet zijn door een bewuste handeling. Het is een toegankelijk argument dat staat als een huis!

Het derde argument gaat over de fine-tuning van het universum. Een bekend argument dat in dit boek redelijk wordt uitgewerkt. Opvallend (positief) is de uitgebreide aandacht voor de weerleggingen van dit argument en de tegenwerpingen die daar weer tegen zijn. Het kan absoluut geen kwaad om het boek "God's undertaker, has science buried God?" van John Lennox hierbij te lezen.

Het vierde argument gaat over oorsprong van de orde en toont aan dat de theïstische verklaring voor het bestaan van natuurwetten de meest overtuigende is. C.S. Lewis schreef in zijn boek 'Wonderen' dat de mens wetenschapper werd omdat hij Natuurwetten verwachtte, en hij verwachtte wetten in de natuur omdat hij geloofde in een Wetgever. Ook Einstein verwonderde zich over deze wetmatigheden toen hij zei: "The most incomprehensible thing about the world is that it is at all comprehensible". In dit hoofdstuk zoekt de auteur naar een passende verklaring.

Het vijfde argument is een doorontwikkeld ontologisch godsargument en laat zien dat het goed mogelijk is om puur op basis van een bepaalde (Bijbelse) definitie van God te betogen dat Hij ook daadwerkelijk bestaat.

Het zesde argument wordt het 'modaal-epistemisch argument' genoemd en is nog maar net ontwikkeld door Emanuel Rutten. Dit is misschien wel het meest gecompliceerde argument en doet de hersenen soms iets te veel kraken.

Het zevende argument laat de weg van het bestaan van (objectieve) morele waarden naar het bestaan van God zien. Een argument dat al enkele millennia bestaat maar de laatste decennia flink is aangescherpt en oude kritieken glansrijk weerstaat.

Het achtste en laatste argument laat zien dat de vele ervaringen van de aanwezigheid van God door de eeuwen heen ook een stevige aanwijzing vormen voor het bestaan van God. Weliswaar is dit het minst wetenschappelijk/filosofisch van aard, het heeft zeker overtuigingskracht.

Het boek voldoet aan de in de inleiding gewekte verwachtingen. Na het lezen van dit boek is het onmiskenbaar dat het geloof in God in de 21e postmoderne eeuw niet aan kracht verloren heeft. Het populaire en algemeen aanvaarde idee dat geloven iets van vroeger of alleen iets voor in de privésfeer is omdat de wetenschap alle grond heeft weggenomen, is inderdaad een moderne mythe. Blijft natuurlijk als een paal boven water staan dat het alleen de Geest is die ons doet geloven opdat wij niet zouden roemen in eigen kracht en inzicht.